

VARIETATS GEOGRÀFIQUES DE LA LLENGUA CATALANA

Les varietats geogràfiques reben el nom de **dialectes**. Amb aquest terme es fa referència a la manera de parlar de les persones que viuen o provenen d'una zona geogràfica determinada. Els parlants dels diversos dialectes d'una mateixa llengua es poden entendre, malgrat que els diversos dialectes d'algunes llengües poden arribar a presentar força diferències.

A més, les fronteres entre dialectes no són estrictes, sinó que entre l'un i l'altre hi ha una zona en què conviuen alguns trets dels dos dialectes: zona de transició.

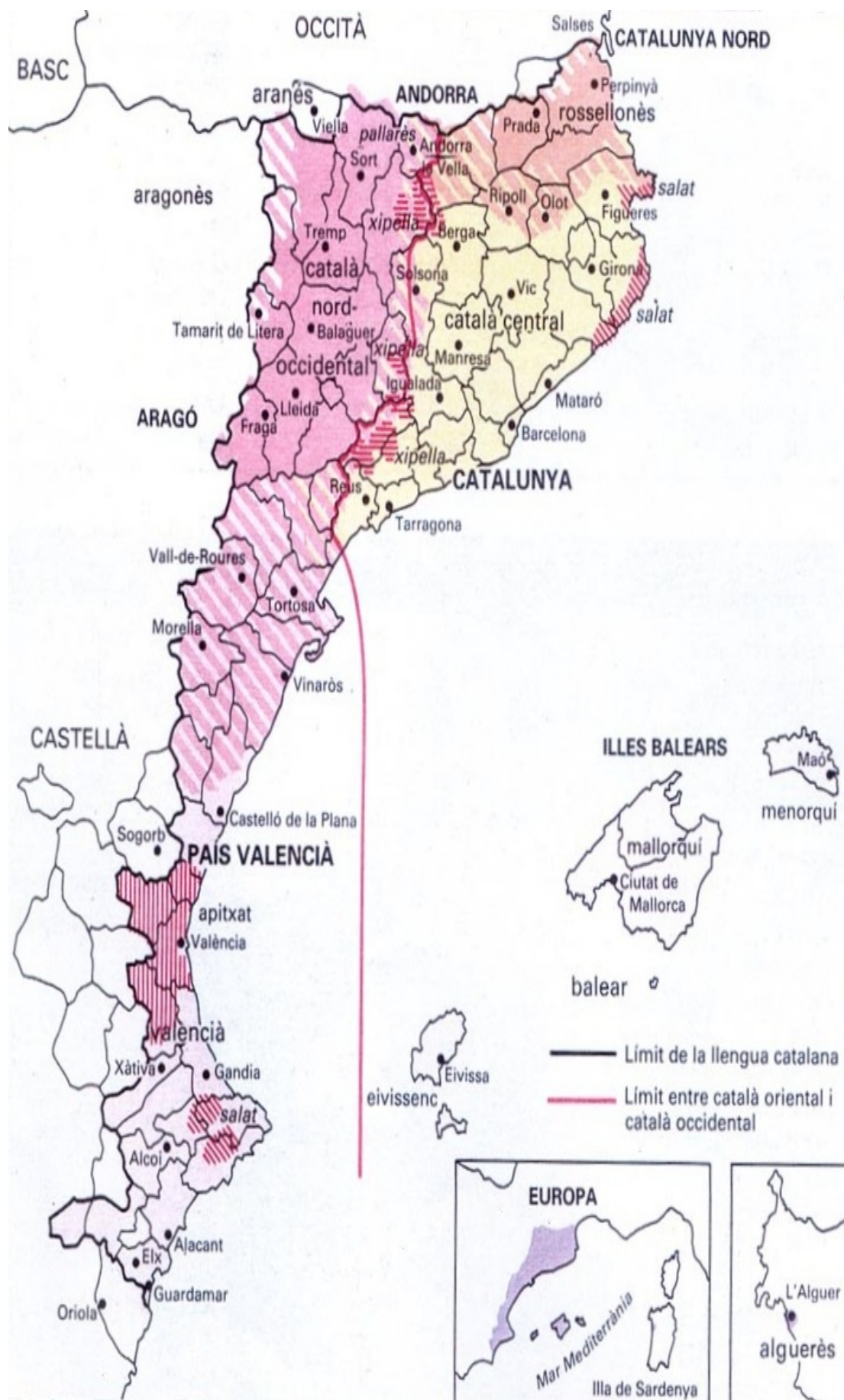
El domini d'una llengua és el conjunt de territoris en què es parla aquesta llengua. En el cas del català es tracta de 4 estats diferents: Espanya, França, Andorra i Itàlia.

En el domini lingüístic català, distingim 2 blocs: occidental i oriental, separats per una línia vertical anomenada *isoglossa*. L'origen d'aquesta classificació es troba en la tasca que va realitzar Manuel Milà i Fontanals, el qual al segle XIX va establir uns trets distintius entre aquests dos grans blocs. La majoria d'aquests trets tenen a veure amb el sistema vocàlic, amb la morfologia i amb el lèxic.

BLOC OCCIDENTAL	BLOC ORIENTAL
• NORD-OCCIDENTAL -Pallarès -Ribagorçà -Tortosí • VALENCIÀ -Septentrional -Apitxat -Meridonal	• SEPTENTRIONAL O ROSSELLONÈS • CENTRAL -Salat -Barceloní -Tarragoní -Xipella • BALEAR -Mallorquí -Menorquí -Eivissenc i formenterí • ALGUERÈS

En els territoris on es parla un determinat subdialecte poden aparèixer altres maneres d'expressar-se. A la varietat lingüística derivada d'un subdialecte se l'anomena *parlar*. D'aquesta manera, per exemple, tenim el parlar de Paüls (corresponent al subdialecte tortosí) o el d'alguns pobles de Girona (adscrius al subdialecte barceloní).

Tots aquests dialectes, subdialectes i parlars configuren el domini lingüístic dels Països Catalans.

Activitats d'aprenentatge

Intenta esbrinar a quina varietat dialectal pertanyen cadascun dels textos següents i subratlla-hi dues característiques pròpies del dialecte en qüestió:

1.- Feia dugues hores que l'esperava i m'estava morint de set; hagués donat qualsevol cosa per un got d'aigua! Allavòrens va aparèixer i em va dir que havia sigut tonta d'esperar-lo.

Bloc: _____ Dialecte: _____

2.- La revolució, la podem pas fer tots sols! Hi ha companys que han provat d'anar a les usines a l'hora de la sallida, mes els obrers els han pas escoltats i al contrari se n'han rigut.

Bloc: _____ Dialecte: _____

3.- Enyor la mar, enyor sa immensitat blavosa que semblava entrar-se'n a sa cabina per l'ull de bou d'aquell dia de primavera, camí de l'illa. I pens que mai tornaré a veure-la com era a s'horabaixa.

Bloc: _____ Dialecte: _____

4.- Llàstima que les coses haiguin nat com han nat, que si no, a hores d'ara jo encara viuria en aquell pis de l'Ensanxe que semblava un palau. Aquí per lo menos te cuiden, algo és algo.

Bloc: _____ Dialecte: _____

5.- Saluda la teua secretària de la meua part –digué mentre es dirigia a l'eixida.

Pere Coll l'acompanyà fins a l'ascensor.

-Ja saps, Toni: si et veus en perill no dubtes a cridar el teu camarada.

A Coll li ixqué una veu sorneguera.

-En això confie.

Bloc: _____ Dialecte: _____

6.- Sem arribats a casa mes el peirer ha pas acabat la feina. Me queixi perquè ha deixat la casa força bruta. Per me tranquil·litzar, vaig a beure'm un veire d'aiguardent.

Bloc: _____ Dialecte: _____

7.- ...lo sinyor Lleganya, dius? On vas a parar!

-Que se la mirae a missa amb los seus ullassos de sípia com si se la volgués menjar viva!

Bloc: _____ Dialecte: _____

8.- -Ni te vullc ni te voldré; debaes te calfes el cap.

-Xica, si oïra ton pare eixa expressió que has soltat!

-Mon pare està en tu molt cego..

-Perquè ho mereixc.

Bloc: _____ Dialecte: _____

9.- Ous colgats. Se posa una cassola aigo i una xícara de vinagre; s'hi estrellen ets ous quan s'aigo bull. Així han de bullir tres o quatre minuts; se treuen i se tiren dins aigo freda. Se fa a part una salsa amb cuerada de saïm, un poc de trufa, una cueradeta de farina fusa i s'hi afegeix llet.

Bloc: _____ Dialecte: _____

10.- Pep: treu-te de seguida les espadenyas i no m'embrutos lo terra de fang, que aquesta tarda hai fregat!

-Sí, dona...

-I vés a donar de menjar a les vaques, que ja fa estona que les sinto ganyolar per l'estable

Bloc: _____ Dialecte: _____

11.- Jo só contenta i cant d'alegria, pe'aquest regal que'l cel mos ha donat, ma tenc un pensament que me tormenta, i és que si plora... no puc reposar, ma jo li dic: "Angelino, fes de bo, que te cant: ninna, nanna, ninna, oh!"

Bloc: _____ Dialecte: _____

12.- Per jo no té importanci. Són coses d'al·lots. Si es nin te treu sa llengo gires coa i li dius a donya Caterina que l'ha tret.

Bloc: _____ Dialecte: _____

Compara aquests missatges, i digues: qui en podria ser l'emissor/a, en quina situació comunicativa en què podria ser emès i quines diferències hi observes.

Text 1:

Crec que aquest profe em suspendrà.

Me pense que este profe me suspendrà

Emissor/a:

Emissor/a:

Situació comunicativa:

Situació comunicativa:

Diferència entre textos:

Text 2:

El Toni ha suspès Plàstica.

L'alumne Toni Balaguer no ha assolit els objectius de l'àrea de Visual i Plàstica.

Emissor/a:

Emissor/a:

Situació comunicativa:

Situació comunicativa:

Diferència entre textos:

Text 3:

Aquesta tia s'enrotlla molt bé!

Aquesta noia és molt eixerida.

Emissor/a:

Emissor/a:

Situació comunicativa:

Situació comunicativa:

Diferència entre textos:

Text 4:

La Maria té una depre de cavall!

La pacient Maria Ferré i Rovira pateix un estat depressiu agut.

Emissor/a:

Emissor/a:

Situació comunicativa:

Situació comunicativa:

Diferència entre textos:

Text 5:

Capítol LXI. Qui parla con se aparellen Capítol LXI. Com es preparen oques i oques e capons, e la salsa s'i ffa ab let de capons, i la salsa, que es fa amb amb llet amelles ab muyols d'ous. d'ametlles i rovells d'ous.

Emissor/a:

Emissor/a:

Situació comunicativa:

Situació comunicativa:

Diferència entre textos:

Text 6:

Perdoni.... Eh....

Senyors,

Que em podria dir on és el CAP d'aquí?

Estic interessada a saber la nova l'adreça del CAP L'Esperança de la vostra localitat, ja que hi he de fer arribar uns formularis.

[...]

Molt bé. Moltes gràcies. Adéu!

Us en dono les gràcies per endavant. Atentament,

[...]

Emissor/a:

Emissor/a:

Situació comunicativa:

Situació comunicativa:

Diferència entre textos:
